

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Rigorózní práce na téma: **Vyživovací povinnost rodičů k dětem dle právní úpravy
v SRN – srovnání s právní úpravou v ČR s důrazem na
vývoj podmíněný soudním rozhodováním**

Autor: **Mgr. Irena Slabá**

Oponent: JUDr. Josef Rakovský

Oponentní posudek rigorózní práce

Cíl a téma práce:

Podle slov úvodu autorka zvolila jako předmět své rigorózní práce problematiku označenou v názvu práce. Zdůrazňuje, že nejde o vyčerpávající komparaci s cizí právní úpravou, k čemuž rozsah rigorózní práce nedává prostor, nicméně o výklad toho, jakým způsobem je tato problematika v německém právu upravena. Přitom porovnání s tuzemskou právní úpravou se provádí jen v případech, kdy se obě úpravy liší.

Volbu tématu hodnotím jako navýsost aktuální, uváží-li se zcela přirozená vysoká četnost projednávání sporů tohoto druhu. Pohled do zahraniční úpravy, navíc tak velmi blízké geograficky, považuji za velmi užitečnou a šťastnou, práce má vysokou informační hodnotu. Už na tomto místě považuji za vhodné konstatovat, že se autorka cílů své práce zhostila vynikajícím způsobem.

Metodologický přístup:

Autorka zvolila klasický přístup spočívající ve vymezení problému, rozboru dosavadního stavu úpravy výživného v německé právní oblasti, včetně instruktivního výkladu o historickém vývoji a změnách, které přinesl. Ve vhodných souvislostech doplňuje výklad o hmotně právní problematice zřeteli procesní úpravy. S tím souvisí bohatá citace z judikatury německých (případně českých) soudů. Organicky připojuje pojednání o reformě německých právních norem v oblasti vyživovací povinnosti, pomocných tabulkách a jejich použití v praxi a formou jistého exkurzu zmiňuje snahu Ministerstva spravedlnosti ČR, inspirovanou zahraniční úpravou, k objektivizaci výše výživného rovněž za použití tabulkových metod.

Práce tak při výstižném vymezení předmětu díla dokladuje schopnost vědecky promyšleného přístupu k dané problematice. Výsledkem je dílo proporcionální a velmi obsažné.

Struktura práce a hodnocení přínosů:

Kapitola 1. (*rozsah, vznik a trvání vyživovací povinnosti*) přehledně a instruktivně uvádí čtenáře do problematiky německé právní úpravy v těchto základních pojmech. Při obecně vzato shodnosti východisek v obou právních řádech nelze přehlédnout výstižné odkazy na typicky německy důkladnou definici pojmů osoby povinné a oprávněné, jak to plyne z judikátů uveřejněných pod čarou (str. 5). Kromě zmínky o možnosti použití výše nároků podle tabulek, pokračuje výklad i problematikou vyživovací povinnosti jiného příbuzného a dále otázkou uplatnění nároků na výživné za dobu minulou, včetně vysvětlení nároků těhotné vůči domnělému otci dítěte. I tato část je přílehavě dokumentována odkazy na judikaturu.

Za velmi cenný považuji pasus o důsledcích rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 28. února 2007 týkajícího se závěru o protiústavnosti posuzování rozdílné délky doby, po níž trvá nárok rodiče na výživné v případě péče o manželské a nemanželské dítě. I když českému čtenáři může být tato, historicky vzato, problematika vzdálená, oceňuji autorčin postřeh, že může jít o tendenci užitečnou i v českých podmínkách tendujících od klasického rodinného modelu k situacím, kdy rodiče dítěte sezdání nejsou.

Kapitola 2. (*uplatnění nároku na výživné v soudním řízení*) je zpracována podrobně, přehledně, zahrnuje rovněž, ve vhodných souvislostech, porovnání s procesní úpravou českou (počínaje str. 19). Zde autorka organicky připojuje přehled dosavadních názorů české teorie na povahu řízení pro neletilé a zletilé dítě. Přivítal bych zde ovšem, kdyby explicitně vyjádřila svůj osobní názor na rozdílné přístupy autorů v práci citovaných.

Tato kapitola pokračuje podrobným a instruktivním výkladem o předběžném opatření po dobu nouze, nároků nesezdaných rodičů, prozatímního opatření na stanovení výživného po dobu před určením otcovství a nově zavedený zjednodušený řízení pro určení výživného nezletilých dětí vedeného vyšším soudním úředníkem. Z povahy věci plyne jistá komplikovanost celé problematiky ve vztahu k příslušnosti jednotlivých článků soudní soustavy, opravných prostředků a další. K tomu přičiňuje autorka výklad o pozměňovací žaloba, žaloba na zamezení výkonu rozhodnutí, negativní určovací žalobě a stanovení počátku změny výživného při pozměňovací žalobě. Za velmi cenné a nepřehlédnutelné považuji odkaz na judikaturu (str. 27), zejména pokud jde o hlediska ke stanovení výživného pro dítě s jinou než německou státní příslušností (odkaz č. 102 pod čarou, tamtéž). Tato část je uzavřena připomenutím o přijetí zákona BGBI 2002I,2 – o výživném hrazeném z veřejných zdrojů matkám a otcům osaměle pečujícím o dítě.

Těžiště práce spočívá v kapitole 3. (*podmínky nárokování výživného ze strany dítěte*). Autorka vhodně člení výklad do podkapitol (3.1-*Obecně k nárokům dítěte nezletilého a zletilého*, 3.2-*Započtení na výživné a* 3.3-*Odchytky v právní úpravě pro nároky zletilého dítěte*.) Výklad je velmi podrobný, až kasuistický, navýsost užitečný i z pohledu praxe a přináší cennou inspiraci pro řešení celé řady životných situací, které s takovou mírou podrobností nebyly v judikatuře českých soudů řešeny (*příklady typicky na str. 43, problematika započtení přídavků na děti – str. 51*).

Oceňuji v této souvislosti závěr autorky v podkapitole 3.1 vztahující se k někdy neodůvodněným očekáváním od aplikace tabulkového systému v podmínkách České republiky. S jejím postojem se jako praktik ztotožňuji.

Shodné hodnocení (z důvodů stručnosti) vztahuji na obsah kapitoly 4. (*Podmínky plnění vyživovací povinnosti na straně rodiče*), čímž neubírám nic na cenném obsahu, odkazům na judikaturu německých soudů a existenci vlastního závěru autory.

Obsah kapitoly 5. (*Reforma německých právních norem v oblasti vyživovací povinnosti*) je velmi cenná pro informaci čtenáře. Opakuje se v ní zmínka o odstranění diskriminace nemanželských dětí, zejména však postavení vyživovací povinnosti rozvedeného manžela, který se o svou výživu nemůže postarat sám. Šlo o reakci na sociologicky danou situaci v počtu zaměstnanosti matek nezletilých dětí a zhodnocení výdělečné činnosti takové osoby pečující o dítě. Pro českého čtenáře je užitečný poznatek o reformním zákonu, který z hlediska praktických dopadů vede od 1.1.2008 zrušila rozdíl mezi starými a spolkovými zeměmi a změnila výchozí bod existenčního minima nezletilého dítěte. Jde o zajímavou reflexi, vyvolanou postupem času, který odůvodnil rovnost vývoje v sociálním právu mez i zeměmi původní SRN a zeměmi v tzv. „Beitrittsgebiet“.

V kapitole 6. (*Pomocné tabulky a jejich využití v rozhodovací praxi soudů*) vysvětluje autorka povahu těchto tabulek, jež nemají moc zákona, jakož i mechanismus jejich změn. Uvedený výklad pak používá autorka v podkapitole 6.2. (*Plánované změny v rozhodování o výživném v ČR*). Je patrné, že k zavedené novince v ČR přistupuje autorka obezřetně, se znalostí věci a s jejím hodnotícím postojem v závěru této podkapitoly se ztotožňuji.

Závěr práce hodnotící německou a českou právní úpravu je cenný v postoji autorky, která správně oceňuje inspirativní hodnotu fungujícího stavu v SRN, nicméně s tím, že pouhá objektivizace za využití tabulek nemůže být všelékem, nýbrž musí být doprovázena sjednocovací funkcí judikatury soudů vyšších stupňů. Jde o logické vývody z obsahu práce a racionální závěry, které lze akceptovat.

Použité zdroje:

Práce je bohatě dokumentována nejen dostupnou literaturou, ale zejména judikaturou německých soudů, včetně Spolkového soudního dvora a Spolkového ústavního soudu. V tomto směru je patrna nejen jazyková vybavenost autorky, ale i pečlivost při shromáždění vhodných odkazů, které jsou řazeny v souladu s normou pro zpracování rigorózní práce.

Formální kritéria:

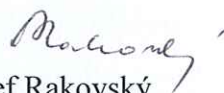
Práce svou strukturou a úpravou odpovídá podmínkám kladeným na práci tohoto druhu. Styl výkladu je přehledný, čtivý a srozumitelný. Svědčí o výborné jazykové a stylistické úrovni autorky.

Hodnocení:

Rigorózní práci autorky Mgr. Ireny Slabé hodnotím jako velmi kvalitní dílo, které výběrem tématu, strukturou, obsahem i závěry dokumentuje vysokou úroveň znalostí autorky, její schopnost teoretického ztvárnění zkoumaných otázek i přiléhavosti řešení, která nabízí. Práce neobsahuje tvrzení, s nimiž by nebylo možno souhlasit a je přínosná i pro právní praxi.

Doporučuji proto tuto rigorózní práci k přijetí a obhajobě .

V Brně dne 25. července 2011


JUDr. Josef Rakovský